

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Första Kammaren. N:o 57.

Tisdagen den 19 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades protokollet för den 12 i denna månad.

Anmälades och bordlades
statsutskottets memorial:

n:o 106, i anledning af Första Kammarens återremiss af statsutskottets utlåtande, n:o 96, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser rörande trafikerandet af järnvägen Gellivare—Riksgränsen äfvensom angående beviljande åt Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag och aktiebolaget Gellivare malmfält af ett lån å 20,000,000 kronor m. m., dels ock inom Riksdagen väckta motioner vidkommande berörda ämne; och

n:o 108, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 28, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående öppethållande af registratorsexpeditionerna inom statsdepartementen och öfriga ämbetsverk i hufvudstaden.

Föredrogs och bordlades ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 426, innefattande delgifning af nämnda kammares beslut angående dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 44, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående tillsättande af en kommitté för utredning i fråga om kostnaderna för försvarsväsendet m. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 139, till Konungen, med anledning af Kungl. Maj:ts proposition om afstående af Sveriges rätt att återlösa Wismar med område.

Vid föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 27, med anledning af Andra Kammarens beslut på grund af väckt motion om skrifvelse till Konungen angående innehållet i prästbetyg, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Om exporttull
å svensk järn-
malm.*

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 17 och 18 i denna månad bordlagda betänkande n:o 61, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om exporttull å svensk järnmalm.

Herr Tillberg: Att i Riksdagens sista timme och då kammaren endast räknar ett 30-tal ledamöter föranleda en saklig debatt är för mig motbjudande, men då den fråga, som här föreligger, är af ganska stor betydelse för vårt lands ekonomi i allmänhet, kan jag icke underlåta att beledsaga detta betänkande med några anmärkningar.

Det är för herrarne väl känt, att en exporttull i regel betraktas såsom en finanstull och därjämte såsom en finanstull, hvilken användes endast i yttersta nödfall, såsom en ultima ratio. Jag tror icke, att förhållandena i vårt land för närvarande äro sådana, att vi hafva anledning att tillgripa denna utväg för beskattning. Jag föreställer mig också, att det heller icke är detta skäl, som föranledt motionen, lika litet som utskottets beslut, utan att skälen väl ligga på annat håll.

Emellertid skulle, såvidt jag kan förstå, om en dylik exporttull komme att åsättas, densamma gälla för hela Sverige. Sålunda skulle äfven mellersta Sverige, den gamla bergslagen, komma att drabbas därpå. Jag tror väl, att herrarne litet hvar hafva klart för sig, att järnhandteringen i mellersta Sverige för närvarande icke drifves under så lyckliga omständigheter, att den skulle tåla vid en extra beskattning. Tvärtom tror jag, att, om Riksdagen skulle i något afseende fästa större uppmärksamhet vid denna handtering, det skulle vara för att underlätta den i stället för att försöka ålägga den en ny beskattning.

Ser jag åter på norra Sverige, på Norrbotten och den malmexport, som redan förefinnes där och ytterligare skall tillväxa genom exporten öfver Narvik, anser jag, att frågan är för tidigt väckt. Innan man ifrågasätter en sådan här sak, skall man väl hafva låtit

verksamheten i fråga börja. Jag kan knappast säga, att den ännu har börjat. Man skall väl se, huru resultatet af bolagens verksamhet utfaller, innan man redan är betänkt på att beskatta den. Man skall betänka, att första villkoret, som bolagen iklädt sig däruppe, är icke blott att förränta och underhålla järnvägen, utan äfven att amortera densamma. Därmed är i själfva verket ganska mycket vunnet, och om herrarne rätt betänka saken, skall det uppväcka icke sorg, utan glädje, att verkligen förhållandena äro sådana, att ingen betvidar, att icke det kapital, som är nedlagdt i denna stora järnväg, blifver genom den nuvarande driften icke blott förräntadt, utan äfven amorterad. Men jag hemställer, huruvida tidpunkten redan är inne att företaga en dylik extra beskattning af bolagens verksamhet.

Jag har för öfrigt den åsikt, hvilken jag för ett år sedan här uttalade, att, om man vill beskatta denna affär, den naturligaste beskattningsvägen ligger i bestämmandet af fraktsatserna. Om de fraktsatser, hvilka i allmänhet äro gällande i Sverige, i mellersta och södra Sverige, då frakter af detta slag äro i fråga, skulle tillämpas i Norrbotten, känna herrarne mer än väl, att affären icke skulle kunna äga bestånd. Det är alltså genom en jämkning af fraktsatserna, som den kan bestå, och då kvantiteten af exporten, åtminstone såvidt angår det ena af bolagen, är bestämd och en utvidgning af kvantiteten ligger i Riksdagens hand, samt då jag vidare måste taga för alldeles själfgifvet, att äfven genomförandet af en fraktjämkning ytterst beror af Riksdagen, kan jag icke finna, att man skulle kunna behöfva tillgripa den nu ifrågasatta utvägen. Riksdagen har i själfva verket redan vapen i sin hand för att förhindra, att dessa bolags vinster blifva alltför höga.

Jag skall dessutom ur allmän synpunkt be, att herrarne betänka, att vi väl för närvarande hafva långt ifrån anledning att slå in på vägen att genom exporttull försvåra vår export. Vår handelsbalans är icke i den goda ställning, att vi få försvåra exporten. Vi böra väl tvärtom uppmuntra densamma.

Det klagas öfverljudt på den skandinaviska halfön, att emigrationen tilltager i omfång. Skola vi då, när det verkligen gifves ett tillfälle att uppamma en ny industri i riket, att skapa nya verksamhetsområden för vårt folk, söka att försvåra detta? Jag tror, att sådant vore mindre välbetänkt.

Här har talats om en utredning. Jag kan icke förstå, i hvilken riktning den skulle gå. En bergsmannaförening i Värmland ingick — jag tror, att det var år 1899 — till Kungl. Maj:t med begäran om en utredning rörande Sveriges malmtillgångar. En sådan utredning har sedermera verkställts och finnes att tillgå. Det är väl den, som ytterst skulle ligga till grund för deras funderingar, som yrka på en exporttull.

Af dessa skäl hoppas jag, att herrarne funnit, att saken icke är så liten, som bevillningsutskottet ansett den vara. Ett fåtaligt besökt bevillningsutskott har beslutit i denna fråga, och det gäller att i

*Om exporttull
å svensk järn-
malm.
(Forts.)*

Om exporttull
å svensk järn-
malm.
(Forts.)

sista ögonblicket förmå Riksdagen att godkänna detta — jag vågar säga — lättvindigt hopkomna betänkande. Jag hoppas, att Första Kammaren icke vill följa denna anvisning, och jag ber, herr talman, att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Friherre von Schwerin: Jag skall i motsats mot den föregående talaren helt enkelt bedja att få yrka bifall till det här föreliggande betänkandet från bevillningsutskottet. Jag gör det af följande skäl: Först och främst därför, att det endast är fråga om en skrifvelse. En skrifvelse med begäran att få en viss sak utredd kan väl aldrig skada. Vidare därför, att jag af utskottets betänkande sett, att i bevillningsutskottet ingen reserverat sig från Första Kammaren och endast en ledamot från Andra Kammaren uttryckligen sagt ifrån, att han ogillar motionen. Jag tycker, att, när det finnes en så pass stark opinion för en sak, det icke kan skada, att den blir utredd. Men när jag gör nämnda yrkande, är det med det uttryckliga förbehåll, att jag icke därför anser mig vara på något sätt pliktig att rösta för ett eventuellt förslag att åsätta exporttull, om ett sådant skulle komma fram t. ex. till nästa Riksdag.

Jag hoppas också, att det skall dröja länge, innan vi skola vara nödsakade att följa exemplet från England och Brasilien med dess exporttullar på stenkol och kaffe, andra exempel att förtiga. Men nödtvång kan komma och komma hastigare, än vi förmoda. Då vore det ju bra att hafva denna fråga utredd. Och jag tviflar ej på, att Kungl. Maj:t kan utreda den så, att, om det skulle vara orättfärdigt och olämpligt att åsätta exporttull på malm, utredningens resultat skall gifva detta oförtydbart vid handen. Här är ju icke fråga om att angifva någon viss riktning, utan endast om en skrifvelse med begäran om utredning. Och under sådana förhållanden tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Törneblad: Två gånger betonade den siste ärade talaren, att det vore fråga om »endast» en skrifvelse. Ja, det är icke första gången, och blir antagligen icke sista heller, som jag vänder mig mot en sådan uppfattning, att »endast» en skrifvelse ingenting betyder. En skrifvelse betyder ganska mycket, ty ju flera skrivelser Riksdagen skriver, utan att hafva verkliga skäl därtill, desto mer förringar Riksdagen sitt inflytande på Kungl. Maj:t i och genom skrivelser. Det har också visat sig mer än en gång, att, när en skrifvelse kommer tillbaka i form af en kungl. proposition, man sagt: nej, det vilja vi icke.

En utredning — ja, en utredning kan vara svårare, och den kan vara lättare. I detta fall tror jag, att den snarare är svårare, om den skall göras riktigt. Ty skall den gå in på frågan om möjligheterna för en malmförädlingsindustri hos oss, måste den både blifva grundlig och taga lång tid.

Att icke någon ledamot från Första Kammaren i bevillningsutskottet reserverat sig, kan icke utgöra något skäl för mig åtminstone att hålla inne med min åsikt i detta fall, och jag misstänker ej för andra heller. Och om kammaren skulle godkänna detta i sista stund inkomna skrivelseförslag, så fåtaliga som vi nu äro, hvilket voteringen kommer att utvisa, icke tror jag, att det skulle lända kammaren till någon synnerlig ära

Vidare skall jag bedja att få gå in på de skäl, som äro anförda för en skrivelse. Jag vill icke fästa mig vid, att motionärens äro andra än utskottets. Jag skall först taga motionärens och sedan utskottets, så mycket mer som utskottets motivering gifver rikligt tillfälle till en axplockning af skäl, som slå ihjäl hvarandra.

Motionären synes hafva byggt hufvudsakligen på, att det är fråga om inköp af malmfälten däruppe. Han säger på ett ställe: »det ena eller det andra — köp af malmfälten eller exporttull på svensk järnmalm.» Ja, är det nu så, att man vill köpa malmfälten och tror sig lättare kunna genomdrifva köpet genom hot med åsättande af exporttull — om det är af staten så synnerligen välgjort, lämnar jag därhän. Det kan ju läggas ihop med processen, blir det väl bättre. Men så mycket vill jag säga, att en exporttull väl knappt skall kunna träffa Luossavaara—Kiurunavaara aktiebolag och aktiebolaget Gellivare malmfält, som nu hafva ett kontrakt om viss frakt och som från början ställt sina beräkningar efter det kontraktet utan tanke på exporttull. Det tyckes mig motionären också hafva i viss mån erkänt, då han talar om faran, att Norge skulle vilja åsätta exporttull. Ja, är det så, att vi börja tala om exporttull, oaktadt vi gjort upp ett sådant kontrakt, antager jag, att aptiten växer äfven hos norrmännen, så att vi kanske snarare motverkade oss själfva genom tullens åsättande än tvärtom.

Utskottet erinrar om de skäl, som år 1896 anfördes mot åsättande af exporttull, men sedan säger utskottet: »Om det därför måste erkännas, att de skäl, som tidigare anförts för åsättande af exporttull å järnmalm, icke äga full giltighet, vill det dock synas utskottet, som den begäran om utredning af frågan, hvarom motionären gjort framställning, i allt fall icke saknar fog.» Ja, det är nu ett mycket svagt och sväfvande tillstyrkande. Men vi skola se på de grunder, som anföras: »Till en början», säger utskottet, »torde det då kunna erinras, att för tillgodoseendet af statens alltjämt ökade behof af inkomster det möjligen kan blifva nödigt att tillgripa» — det är icke jag, som använder det uttrycket; det är utskottet — »äfven en sådan utväg, som åsättande af exporttull å järnmalm». Hvad »statens alltjämt ökade behof af inkomster» beträffar äro de redan längesedan förutsedda och angifna af förre finansministern i ett hans anförande till statsrådsprotokollet, men i det anförandet, där åtskilliga utvägar omtalas, omtalas icke utvägen af exporttull, och alla de utvägar, som finnas där omtalade, äro ännu icke försökta. I år hafva vi tvärtom nedsatt och ganska betydligt nedsatt en af de skattesatser, som blifvit

*Om exporttull
å svensk järnmalm.
(Forts.)*

Om exporttull
å svensk järn-
malm.
(Forts.)

där föreslagna. Därför tror jag icke, att förhållandena för närvarande gifva någon anledning att skriva om exporttull.

»Härtill kommer», fortsätter utskottet, »att såsom förhållandena under de senaste åren gestaltat sig med afseende å tillgodogörandet af de i vissa delar af vårt land befintliga rika malmtillgångarna, det torde vara önskvärdt, att en undersökning verkställes för att få utrönt, huruvida åtgärder i syfte att möjliggöra en statens kontroll öfver malmbrytningen kunna anses nödiga och därvid åsättande af exporttull vara lämpligt.» Ja, om staten har tänkt, att malmbrytningen skulle kunna försiggå i en viss skala, dock icke öfver ett tills vidare bestämdt belopp, tror jag ändå knappt, att kontroll därvidlag kan vara behöflig, utan tvärtom att en sådan skulle motverka det ändamål, som staten har tänkt sig skola realiseras genom järnvägens byggande och genom aftalet med de bolag, som nu arbeta däruppe och hvilka, allra helst om de komma i utlänningaras händer, visserligen icke kunna utan vidare utsättas för en exporttull, utan att det kan gifva anledning till just sådana förvecklingar, som man vill undvika.

På alla dessa skäl och särskildt med afseende å kammarens fåtalighet, då fråga är om att fatta ett så viktigt beslut, förenar jag mig med den förste talaren i hans yrkande om afslag å utskottets hemställan.

Herr Hummel: Jag är i mångt och mycket förekommen af den föregående ärade talaren. Äfven jag anser, att utskottets motivering tyder på, att det icke är lämpligt att ålägga någon exporttull, ehuru utskottet emellertid framhåller, att det är bäst att skriva. Jag håller med honom också därom, att det icke är en så obetydlig sak att aflåta en riksdagsskrivelse. Det kan innebära mycket, och en sådan skrifvelse som denna kan lätt blifva missförstådd, i hvilket fall den helt visst skulle komma skada åstad. När det nu klagas öfver, att Riksdagen skrifer så mycket, tycker jag därför, att denna skrifvelse, som enligt min mening är olämplig och kan vara i viss mån skadlig, icke bör vidare befordras.

Tullen skulle åläggas för att hämma utskeppningen, förmodar jag. Men då våra malmtillgångar äro af så enorm omfattning och vi hafva ofantligt mycket mera malm, än som är nödvändig för den inhemska förbrukningen — denna kräfver endast en mycket ringa procent af hela förrådet — hvarför kan man då icke få exportera malm och därigenom draga välbehöfligt kapital in i landet?

Om vi, mina herrar, med anledning af detta tal om, att vi icke skola skeppa någon malm, utan behålla den för oss själfva, kasta en blick på förhållandena i utlandet: hvarför har icke England förut åsatt exporttull på stenkol, utan först efter inträffandet af särskilda omständigheter? Hvarför hafva icke Tyskland och Frankrike åsatt exporttull på sin glassand? Båda dessa länder hafva ju en storartad glasindustri. Hvarför behålla de ej sanden för den och bygga flera

glasbruk? Vi köpa, som bekant, glassand från både Tyskland och Frankrike. Äfven köpa vi kol från Westphalen. Dessa kunna exporteras, därför att de tyska järnvägarna medgifva billig frakt. Om vederbörande hade den uppfattning, att kolen ovillkorligen behöfdes i Westphalen, skulle de naturligtvis förbjuda utförsel däraf eller åtminstone höja frakten.

*Om exporttull
å svensk järn-
malm.
(Forts.)*

En annan sida af denna fråga är, att exporttullen skulle komma att verka hindrande på många nya malmfälts utveckling. Därför tror jag också, att den är orättvis. Den enda omständighet, under hvilken den skulle vara påkallad, skulle vara en sådan, som föranlett den engelska exporttullen. Men jag ber Gud bevara Sverige från att behöfva åsätta en exporttull af sådan anledning.

Jag tycker, att det vore en förlust för Sverige med dess, som jag förut nämndt, kolossala malmtillgångar, om dess malmexport skulle stäckas. Jag anser våra malmtillgångar medgifva export under många generationer, och jag ber, herr grefve talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Bohnstedt: Jag skall för min del be att få yrka afslag å detta skrifvelseförslag, och mitt skäl är det, att jag tror, att man icke träffar den man vill träffa, utan slår den man icke vill slå. Ty de stora bolagen i Norrbotten, som skola exportera de stora beloppen 1,200,000 ton, och 600,000 ton antager jag ej kunna träffas med denna exporttull, då de uppgjort kontrakt med staten, som gäller 20 år och däri finnes bestämdt, på hvilka villkor de äga att frakta. Jag antager, att staten då ej kan lägga på dem ytterligare villkor. Man skulle i stället träffa exporten från mellersta Sverige, och det tror jag icke, att man har afsett.

Därför ber jag, herr talman, att få yrka afslag.

Herr Östberg: Det är lätt att förstå anledningen, hvarför bevillningsutskottets utlåtande framkommit så sent. Det var eu önskan att afvakta resultatet af Kungl. Maj:ts proposition angående uppgörelse med de stora grufbolagen. Emellertid kunde utskottet icke vänta, till dess afgörandet skett. Då utskottet fattade sitt beslut var det nog i allt fall i den tanken, att resultatet i den nämnda frågan skulle blifva sådant, som det nu blifvit. Hade man tänkt sig, att Kungl. Maj:ts proposition skulle godkännas med vissa ändringar, så hade det ju icke funnits någon anledning att tillstyrka den af herr Lithander väckta motionen.

Den betydelse, som detta förslag nu kan hafva, är ju endast den att tydligt markera Riksdagens rättighet att pålägga exporttull på malm, när sådan kan anses böra ifrågakomma. Jag tror också för resten, att det framgått af bägge kamrarnes förhandlingar, att man icke vill fränsäga Riksdagen denna rättighet. Jag tror äfven för min del, att sådana förhållanden kunna inträda, då en exporttull väl kan försvaras. Det kan vara finansskäl, och jag tror visst icke,

*Om exporttull
å svensk järn-
malm.
(Forts.)*

att man behöfver tänka sig, att åsättande af exporttull icke kan komma i fråga annat än i yttersta nödfall, såsom herr Tillberg sade. Vi hafva i år infört en exporttull på trävaror, som drabbar trävaruindustriens idkare på samma sätt som den nu ifrågavarande exporttullen skulle drabba grufägarna, och det var ju icke något trångmål, som föranledde exporttullen å trävaror, i synnerhet som statsverket ju icke får något med af den. Man kan ju också erinra om den engelska exporttullen på stenkol.

Dessutom tror jag, att det är alldeles riktigt hvad utskottet här framhållit, att det kan blifva i statens intresse att kontrollera grufbrytningen. Jag kan för min del alls icke instämma i hvad herr Tillberg sade: att man bör uppmuntra exporten af malm för att därigenom förbättra vår handelsbalans. Jag tror tvärtom, att det kan finnas ganska goda skäl att tillse, att icke exporten af malm blir så stor, att man icke kan vara säker på att i framtiden hafva tillräckligt mycket för den svenska järnindustrien. Därför tror jag, att nog sådana förhållanden kunna inträffa, under hvilka det för staten kan vara af vikt att äga makt att utöfva en sådan kontroll öfver exporten, hvarom utskottet här talar.

Jag skulle väl under sådana förhållanden icke kunna hafva så mycket att erinra mot utskottets hemställan, men jag tror dock icke, att det vore fullt lämpligt att nu aflåta en sådan skrifvelse till Kungl. Maj:t, som utskottet föreslagit. Ty i en sådan skrifvelse skulle icke blott innebäras ett bestämdt framhållande af de synpunkter, som jag här vidrört, utan däri skulle också ligga en ganska tydlig antydning om, att en exporttull är påkallad under den närmaste framtiden, och det kan man väl ändå icke gärna säga, äfven om man vill förbehålla sig full rättighet att pålägga en sådan tull, ifall det framdeles skulle blifva sådana förhållanden, att det bör ifrågakomma. Jag skall också för min del gifva något erkännande åt det uttalande, som här är gjordt, att det kan vara olämpligt att fatta beslut i en sådan fråga som denna, då så stor del af kammarens ledamöter lämnat Riksdagen.

Jag har velat uttala min ståndpunkt i den föreliggande frågan, men vill icke göra något yrkande.

Herr Törner: Jag har icke varit närvarande inom bevillningsutskottet, då denna fråga debatterades där. Jag kan således icke känna till de resonemang, som förekommit mellan utskottets ledamöter rörande denna tull. Men hade jag varit närvarande och deltagit i utskottets förhandlingar, hade jag utan tvifvel kommit att ansluta mig till den uppfattning, som i utskottets här förevarande hemställan ligger innelyckt. Och jag föreställer mig, att hufvudsakligaste anledningen att tillstyrka bifall till herr Lithanders motion legat däri, att man trott sig därigenom kunna förekomma ett hejdlöst utskeppande af en råvara och möjligtvis lättare åstadkomma en svensk förädlingsindustri.

Nu har mot utskottets förslag gjorts åtskilliga invändningar.

Här har gjorts den invändningen, att en skrivelse icke är en sådan bagatell, ty om vi besluta en skrivelse och sedan få ett svar från Kungl. Maj:t, kan det hända, att vi säga nej, och det är icke lämpligt. Det skälet synes mig icke hafva någon betydelse. Här hemställes om en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, »huruvida icke exporttull å svensk järnmalm kan och bör åsättas under vissa förhållanden». Det öfverlämnas således åt Kungl. Maj:t att taga i öfvervägande, om några förhållanden kunna finnas, så beskaffade, att de böra föranleda åsättande af en dylik exporttull. Det kan ju hända, att den framställning, som kan komma från Kungl. Maj:t, är sådan, att Riksdagen ej vill gå in därpå. Så har ju mer än en gång varit fallet, att man begärt en utredning och sedan icke kunnat vara med om det förslag, som däråf föranledts. Men icke kan jag finna, att man därför bör anse en skrivelse olämplig.

*Om exporttull
å svensk järn-
malm.
(Forts.)*

Det har vidare anmärkts, att kammaren är så fåtalig, och att detta betänkande kommit i sista minuten. En dag tidigare ha vi ju haft en ändå större fråga före. Då talades det icke om, att vi icke skulle besluta i den frågan. Vi uttalade oss delvis i den riktning, som Kungl. Maj:t föreslagit, och fattade beslut. Att nu en del af kammarens ledamöter rest, kunna vi, som äro kvar, icke rå för, och att vi därför skola undanskjuta en fråga, som vi tillmäta betydelse, kan jag ej förstå.

Det har jämväl gjorts den invändning, att bolagen icke tänkt sig exporttull. Nej, det hafva de nog ej gjort. Men förhållandena kunna blifva sådana, att en exporttull kan vara nödvändig, och då får ej den frågan undanskjutas därför, att bolagen ej varit beredda på den förut.

Att staten icke nu behöfver den inkomst, som skulle inflyta genom en exporttull, vet jag mycket väl, men det kan ju tänkas, att staten en gång måste anlita denna inkomstkälla, och då vore det ju bra att hafva denna fråga klar och tydlig.

Jag kan för min del icke inse, att de anmärkningar, som blifvit framställda mot bifall till utskottets hemställan, äro af sådan betydelse, att de böra få hindra aflåtandet af en skrivelse. Sedan blir det fråga om, hvad vi skola besluta i anledning af den framställning, som kan komma från Kungl. Maj:t. Den kan ju vara sådan, att vi finna oss böra afslå den.

Jag får på dessa grunder yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Petri: Jag var ej heller närvarande i utskottet, när denna fråga förekom till behandling där, men jag får säga som den siste ärade talaren, att, om jag varit närvarande, jag antagligen kommit att instämma i utskottets kläm. Jag har här hört flere, som talat för afslag å betänkandet, yttra sig så, som om det skulle vara fråga om att genast åsätta exporttull. Hade det varit fråga om det, skulle jag för min del icke hafva varit med därom. Men när det är fråga om en skrivelse och en skrivelse, till hvilken hvar och en af

Om exporttull
å svensk järn-
malm.
(Forts.)

herrarne känner anledningen, utan att den behöfver uttalas, då kan jag ej finna annat, än att den lämpligen bör aflåtas. Jag tror, att det skulle vara mycket olämpligt, om, sedan motionen framkommit, den skulle helt och hållet negligeras af Riksdagen. Det tror jag skulle vara betänkligt under nuvarande förhållanden, och jag för min del vill ej bidra till en sådan utgång, ehuru jag befarar, att den kanske är gifven.

Här har så mycket resonnerats om denna sak de sista dagarne, att jag ej behöfver upptaga tiden med någon vidare motivering, men jag ber för min del att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Leman: Jag har uppkallats af några yttranden, som blifvit fälda här af talare, hvilkas namn jag i det följande skall nämna.

Jag vill först vända mig mot något, som yttrades af herr Bohnstedt. Enligt hans åsikt skulle staten ej kunna lägga exporttull å malm, tillhörig Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag och aktiebolaget Gellivare malmfält, därför att dessa bolag hade fraktaftal med staten. Jag är absolut motståndare till tullen, men icke desto mindre måste jag säga, att jag icke kan ingå på herr Bohnstedts resonnemang. Den omständighet, att staten har fraktkontrakt med någon, kan ej hindra beskattningsåtgärders utsträckande äfven till honom. Om staten t. ex. skulle hafva uppgjort med några ölbryggerier att forsla deras öl mot vissa fraktafgifter, ej kunde det hindra maltskatts uttagande äfven af dem. Jag tror således, att herr Bohnstedts resonnemang icke är riktigt.

Herr Östberg frågade: hvarför kunna vi ej pålägga exporttull på malm, då vi hafva lagt tull på trä? För att en afgift skall vara exporttull, skall den ingå i tullverkets räkenskaper och behandlas som bevillning. Detta är ej fallet med den afgift, som pålagts trä. Endast af kontrollhänsyn och uppbördshänsyn har tullverket gjorts till uppbördsman af nämnda afgift, men den ingår icke i tullverkets räkenskaper och kommer ej heller att behandlas som bevillning. Jag tror således, att icke heller herr Östbergs nyssnämnda uttalande är riktigt.

Herr Törner har fäst sig vid några ord, som äfven jag fäst mig vid, fastän i helt annan mening. Han sade, att det vore så oskyldigt att skriva och låta Kungl. Maj:t utreda, huruvida ej under »vissa förhållanden» en exporttull borde påläggas. Härefter får jag invända, att, när Riksdagen skriver till Kungl. Maj:t, man äger fordra, att Riksdagen skall hafva klara och bestämda synpunkter. Lagutskottet har många gånger, då det sökt motivera skrivelseförslag, fått reprimander af åtskilliga talare, för att det icke tydligt utsagt, i hvilket hänseende det ville hafva utredning. Herr Törner betonade särskildt: »under vissa förhållanden.» Det borde i stället heta: under *ovissa* förhållanden, ty ingen vet nu något om dessa förhållanden. Men att Riksdagen, som ensam har bevillningen i sin hand, som

ensam äger afgöra dylika frågor, utan att Konungen därpå kan inverka, vänder sig till Konungen och ber Konungen utreda vissa förhållanden, med afseende å hvilka Riksdagen ej själf vet, hvad den tycker, är väl det uppenbart orimligt. Äfven om jag vore vän af tullen, kunde jag ej vara med om detta förslag till skrifvelse, så formuleradt som det nu är. Det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta, heter det, och en talare från bevillningsutskottet har ock låtit påskina, att utskottet egentligen vill ett, men har sagt ett annat. Utskottet har således icke menat hvad det skrifvit och har ej skrifvit hvad det menat.

För min del får jag, i synnerhet på de skäl, som af herrar Tillberg och Törnebladh blifvit anförda, och då jag anser exporttullen olämplig och onödig, yrka afslag å utskottets hemställan.

Friherre Klingspor: Jag skall först be att med anledning af den anmärkning, som herr Törnebladh gjorde mot själfva motionen, att, den ej hängde så synnerligen ihop med denna fråga, säga, att denna motion och en annan ursprungligen framburits såsom *en* med gemensam motivering, men att sedan denna fråga blifvit utbruten. Detta har gjort, att hela motiveringen intagits i den förevarande motionen. Det är egentligen ej motionärens fel, att så skett, utan det beror därpå, att den ursprungliga motionen behöfde uppdelas i två. Det är anledningen till, att nämnda anmärkning nu med fog kan göras, hvilket emellertid må ursäktas på grund af det nu angifna sammanhanget.

Hvad själfva detta förslag beträffar ber jag att få påpeka, att, om denna fråga tagits upp i Riksdagen för åtta eller fjorton dagar sedan eller när som helst, innan den stora malmfältsdebatten förekom här, man från deras sida, som ville drifva igenom malmfältsköpet, kunnat säga att detta förslag rörande exporttull å malm framkastats som ett hinder mot malmköpet. Därför att man skulle kunnat taga frågan från den synpunkten, har bevillningsutskottet ej velat lägga fram den förut. Utskottet har ansett det vara mycket olämpligt att kasta in den som en sådan stridsfråga. Utskottet har velat förekomma detta och därför passat tiden så, att denna fråga skulle komma, sedan den stora frågan blifvit afgjord. Nu kan den behandlas under lugna förhållanden, och den har ej sin spets riktad åt något håll, utan syftet är blott och bart att ur nationalekonomisk synpunkt man skall bevara de tillgångar som finnas. Man vill, att staten skall reglera dessa förhållanden och hafva någon ekonomisk nytta af sin malm.

Vi anse, att det kan inträffa sådana förhållanden, som göra, att exporttull är behöflig. Herr Hummel talade om, hvilken stor fördel det skulle vara, om all vår malm kunde exploateras. Det skulle vara en stor nationalrikedom, och malmförrådet skulle, sade han, räcka i flera generationer. Ja, huru länge det skulle räcka, därom tilltror jag mig ej att kunna fälla något omdöme, men i hvarje fall

*Om exporttull
å svensk järn-
malm.
(Forts.)*

*Om exporttull
å svensk järn-
malm.*
(Forts.)

får man väl säga, att tillgångarne äro begränsade, och jag tror ej, att våra efterkommande skola vara oss tacksamma, om hela denna nationaltillgång exploateras, utan att landet har någon egentlig nytta däraf. Det kan inträffa, om vi uppmuntra malmbrytning i våra berg till höger och vänster, att nya bolag komma och fordra, att de skola få järnvägar till kusten, och att hvar och en, som gjort inmutning, kräver, att han skall kunna tjäna millioner på sin malmbrytning. Jag säger, att det är i statens intresse att söka reglera sådant. Om malmfyndigheterna komme i vissa intressens händer, som ville i allt för stor omfattning tillgodogöra sig dem, vore det en nationalolycka. För dem vore det nyttigt, men ej för staten.

Detta är en af anledningarna, hvarför jag anser, att Riksdagen ej bör beröfva sig rättigheten att åsätta exporttull, när så kan behövas. Herrarne erinra sig nog, att under debatten i går det spelade mest in, att staten ej skulle binda sig för 30 år så, att den ej kunde åsätta exporttull, om det behöfdes. Prisen skulle ju kunna stiga å världsmarknaden vida öfver de nu gällande, och hvarför skulle staten då icke få begagna sig af detta i någon mån? Skola norrmännen ensamma hafva denna rättighet, så att vi ej skulle kunna parera, om de kastade sig in och försökte hindra en laglig export? Jag tror icke, att detta är riktadt mot en någorlunda lojal export eller enskildes spekulationer inom berättigade gränser, utan att den föreslagna skrifvelsen skulle vara en antydning från Riksdagen, att den vill hafva denna sak i sin hand för att kunna reglera, att ej alltför stor spekulation kommer till stånd på detta område till skada för staten.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Trygger: För mig ter sig denna fråga närmast såsom en principfråga. Under det att det parti, som jag har äran tillhöra, det protektionistiska, tvingas att lägga tullar än på det ena och än på det andra för att skydda den inhemska industrien, börjar samma parti enligt min mening att slå öfver till en ytterlighet därutinnan, att det liksom anser en fiende ligga i all export, som icke är export af en förädlad vara. Detta tror jag vara ett stort fel, och på det sättet fruktar jag, att man drifver bort många, som nu tillhöra partiet. Ty man får väl besinna, att den ifrågavarande exporten ändå spelar en stor roll i vår hushållning, och jag tror icke, att någon, som ser på saken närmare, kan dölja för sig, att man skulle förorsaka rent af ruin här i landet, ifall man på ett oförståndigt sätt sökte omintetgöra vår export af råvaror. När man ej har annat, får man hålla till godo med råvaruexport, ända till dess man kan komma fram med ett antagligt förslag, huru vi i stället skola kunna exportera en förädlad vara. Ett dylikt förslag vill jag gärna vara med om, men utan export kunna vi sannerligen ej hålla upp vår hushållning här i landet.

Hvad särskildt den föreliggande frågan beträffar har man sagt,

att Riksdagen bör markera sin rätt att ålägga exporttull, och friherre Klingspor sade, att Riksdagen ej skulle beröfva sig den rätten. Naturligtvis icke! Den rätten hafva vi enligt grundlagen, och den rätten kunna vi ej beröfva oss, utan att ändra grundlagen. Äfven jag är ingen principiell motståndare till exporttull, såvidt vi hafva behof af den och däraf kunna hämta mera gagn än skada. Således äfven en exporttull för att hindra en oskäligen utskjeppning af svensk malm skulle jag kunna vara med om, men låtom oss afvakta det ögonblick, då exporttull bör åläggas, och låtom oss ej draga fram frågan för tidigt! Jag fruktar, att en skrifvelse lätt kunde gifva anledning till ett svar, som jag tror, att vi kunde blifva mycket missbelättna med.

*Om exporttull
å svensk järn-
malm.
(Forts.)*

Det har af en talare erkänts, att det är närmast en viss fråga, som varit anledning till denna skrifvelse — frågan om förhållandena däruppe i Norrbotten, förmodar jag — men enligt min öfvertygelse saknar staten ej medel för att inom rimlighetens gräns kunna ingripa mot ett hänsynslöst exploaterande till landets skada af dessa grufvor. Ty vi få komma ihåg, att bolagen ej hafva rätt att frakta obegränsade kvantiteter malm, och däri ligger nog ett tillräckligt korrektiv, åtminstone för närvarande.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Herr af Burén: Jag är uppkallad af den siste ärade talaren. Det måtte väl ändå vara en bakvänd nationalekonomi att exportera vår malm till främmande länder och sedermera återköpa densamma förädlad i form af räls, järnbalkar, rör, gjuttaeckjärn m. m.

Det var endast detta jag ville säga för att bemöta den föregående ärade talaren.

Herr Törneblad: Det är mycket sant, att det vore oändligt mycket bättre, om vi kunde få utföra all eller det mesta af vår malm förädlad. Men jag tror, att det för närvarande icke gifves någon möjlighet att göra det, utan att vi därför måste anlita utländskt kapital, hvilket återigen skulle ställa oss i ännu större beroende af utlandet, än om vi att börja med exportera en del af malmen och sedan så småningom lyckas åstadkomma en större förädlingsindustri.

Hvad den anmärkning beträffar, som jag skulle hafva riktat mot motionären, har jag icke gjort någon anmärkning mot honom, utan blott sagt, att motionärens och utskottets motiv ej hänga tillsammans, och att utskottets motiv ej heller hänga tillsammans.

Herr Petri: Herr Trygger nämnde i sitt anförande, att det för närvarande ej finnes några skäl att tala om exporttull, och att det kan vara tids nog att göra det, när det finnes verkliga skäl därtill. Mina herrar, jag är rädd, att om vi vänta, tills vi få sådana skäl, som jag nu åsyftar, det då skall vara för sent.

*Om exporttull
å svensk järn-
malm.
(Forts.)*

Herr Tillberg: Ett tal, som man åtminstone en gång om året hör i denna kammare, är, att det är en stor olycka, att vi exportera våra malmer oarbetade, och att vi böra låta dem ligga, tills vi kunna förädla dem. Jag skall begagna tillfället att få som min mening uttala, att jag tror, att det vore en mycket stor olycka, om de malmer, som vi för närvarande exportera, äfven förädlades inom landet. Då först uppstode en verklig fara för den gamla bergshandteringen härnere, därest Norrbottens malmer skulle förädlas inom riket. Jag ser ej någon gräns för den prissänkning, som däraf skulle blifva en nödvändig följd, och jag ber tillika att gent emot dessa nationalekonomer få erinra, att, därest vi skulle exportera göt eller järn i ännu mera förädlad form, vi först och sist skulle mötas af tullar. Det är ju möjligt, att de till en tid kunde öfverkommas, men därest vi komme med sådana kvantiteter, som här äro i fråga, skulle helt säkert Tysklands hamnar för oss stängas.

Jag ber tillika att få erinra, att Tyskland äger inom sina landamären järnmalmer af långt större utsträckning än vi själfva. Skillnaden är endast den, att de för närvarande äro tämligen svåra att bearbeta — jag menar dessa minettmalmer, som finnas i Westphalen och Rhenprovinserna samt företrädesvis Luxemburg. Våra malmer tjänstgöra där som ett lämpligt blandningsmaterial, men hufvudstommen är dock dessa malmer; och de kosta på platsen 2 mark per ton i waggon på vissa ställen och hålla då omkring 40 procent järn. Därest vi skulle komma att exportera förädlade järnvaror i större utsträckning eller sådan utsträckning, som en talare nyss sade sig önska, skulle tyskarne i ännu större mått använda sin egen malm. Och hvad beträffar England, är för den, som gjort närmare bekanskap med bruksägarne eller järnförädlarne i det riket, bekant, att där för närvarande går en djup strömning i riktning af åsättande af tull. Jag har träffat åtskilliga af de mest arbetande inom det facket på de sista åren i England och funnit, att de anse, att, därest de ej tillgripa denna utväg, deras järnindustri åtminstone kommer att lida ett afbräck, som icke kan repareras. Naturligtvis vill jag ej söka uppställa någon bevisning mot den högt ärade talarens yttrande, att malmen skall ligga till sig, och att vår export skall afstanna; jag anser, att skälen för en sådan åsikt får stå för hans egen räkning.

Friherre von Schwerin: Herr greve och talman! Då jag för snart en timme sedan tillät mig yrka bifall till föreliggande betänkande, kunde jag ingalunda kunna tänka mig, att här skulle uppkomma en så vidlyftig diskussion som denna, hvilken rört sig om mångt och mycket. Jag gjorde detta yrkande, som jag sade då, i den bestämda åsikten, att jag icke bunde mig att rösta för exporttull, därest förslag i sådan riktning framkomme. Jag har förut många gånger i Andra Kammaren förfäktat den åsikten, att, om det finnes en stor majoritet för en skrifvelse, minoriteten icke bör motsätta sig densamma, och jag har också förfäktat den åsikten, att man icke bör

säga, att Riksdagen binder sig genom att begära en utredning. Jag erkänner villigt, att allmänna opinionen går i den riktningen, men så borde icke vara förhållandet, ty därigenom kunna ofta utredningar blifva undertryckta, som skulle vara nyttiga, om icke af annan orsak, så därför att genom utredningen skulle blifva ådagalagdt, att saken vore omöjlig, och då vore den också bragt ur världen.

*Om exporttull
å svensk järn-
malm.
(Forts.)*

Jag tycker, att den diskussion, som här förts, visar, att en utredning skulle vara nyttig. Man har här fått höra sådana påståenden, som att staten icke skulle kunna pålägga en exporttull, därför att staten ingått fraktaftal — en mening, som kraftigt vederlagts af herr Leman, hvilken talares åsikter jag i allo delar. Blott den omständigheten, att en sådan sak kunnat påstås, visar att en utredning icke skulle skada.

Jag begärde emellertid ordet egentligen med anledning af något, som yttrades af herr Östberg. Han sade, att han var med om saken, men ändock icke ville, att vid denna sena timme, då kammaren var, om icke klent, så dock fåtaligt representerad, något beslut skulle fattas, och yrkade på dessa grunder afslag. Men, mina herrar, då det synes vara meningen att fastslå, att en dylik skrifvelse skulle utgöra ett uttalande i riktning af införandet af exporttull, så måste också ett afslag betyda motsatsen, betyda att Första Kammaren icke ville vara med om exporttull. Det kallar jag icke att icke fatta beslut att besluta raka motsatsen mot hvad man möjligen skulle vilja, utan det vore då bättre, att hela saken uppsköttes till en annan riksdag, men det förbjuder tyvärr vår riksdagsordning.

Friherre Gripenstedt: Då jag i går förfäktade den åsikten, att staten icke borde afhända sig rätten att ålägga exporttull genom att ingå på något aftal i den vägen, uttalade jag likväl, att jag icke ansåg exporttull å järnmalm vara i och för sig önskvärd. Jag anser, att en sådan tull icke bör i oträngdt mål åsättas, och för att betona detta ber jag nu att få yrka afslag å skrifvelseförslaget.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande betänkande hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarade sig finna den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande n:o 61, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 20;

Nej — 26.

*Ang. enskilda
jordägares
kostnader för
laga skiften
m. m.*

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 17 och 18 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 26, med anledning af Andra Kammarens beslut på grund af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning, huru lättnader i kostnaderna för laga skifte må kunna beredas skiftesdelägarne.

Friherre Klingspor: Herr grefve och talman, mina herrar! Den motion, som från Andra Kammaren framlagts af flera motionärer, innebär en framställning i syfte att få lättnader i afseende å kostnaderna för hemmansklyfning och skifte. Den är af Andra Kammaren bifallen, men nu har Första Kammarens tillfälliga utskott afstyrkt densamma. Innehållet af denna motion är följande:

När de första storskiftena förrättades — därest jag icke använder tekniska uttryck, som äro fullt justa, ber jag om ursäkt därför — fanns det, som man vet, en benägenhet hos dem, som verkställde skiftet, att lägga lika jord till alla skiftesdelägare, och däraf blef följden den, att jorden utsplitrades mellan dessa delägare, så att en brukare hade sin jord fördelad på många ställen, hvarigenom den naturligtvis blef mycket svår att sköta. I den moderna tiden åter har man sökt att nedbringa brukningskostnaderna genom att få marken litet närmare hemmanen och ägofigurerna bättre sammanförda. Detta kan ske dels, såsom i motionen omnämnes, genom sänjbyten och dels på annat sätt. Man gör sänjbyten för att slippa kostnaderna för nya skiften. Men dessa sänjbyten hafva icke stått sig, utan då det varit fråga om att någon skulle köpa sig in i en by och denne begärt laga skifte, så hafva alla de föregående delägarne måst deltaga i kostnaderna. Man vet ju, att kostnaderna för dylika skiften gå till höga belopp; många gånger äro dessa kostnader större än taxeringsvärdet på det hemman, som det gäller. Man ser också, att personer kunna tvinga ett helt skifteslag att sälja för att icke nödgas underkasta sig dessa kostnader, som äro så stora, att de icke kunna bära dem. Det är förnämligast i norra Sverige, som dessa missförhållanden äga rum, där arealerna äro stora och där man så småningom bygger sig ut; i mellersta och södra Sverige åter har detta reglerats under tidernas lopp och där framträda således missförhållandena icke så tydligt. Motionärerna tala om att särskildt i Dalarna förhållandena i detta

afseende äro ganska svåra, att utbrytningar i små delar där förekommit i stor omfattning, så att skiften påkomma mycket ofta, samt att kostnaderna äro mycket betungande. Det finnes här en önskan att försöka få faran af dessa skiften förminskad. Det kan ju ske bland annat därigenom, att icke någon allt för obefogad kan påkalla skifte, utan att det skall finnas någon verklig reel anledning till detta, det bör icke vara nog med den anledningen, att man vill blifva af med en hop små delägare och vinna detta genom att, till deras ruinerande, begära skifte, utan det bör vara någon verklig nytta med detta. Man borde också kunna ställa det så, att dessa ägobyten kunde ske på ett mindre kostsamt sätt än nu är fallet.

Då jag nu går att hemställa, huruvida icke Första Kammaren skulle vilja afslå utskottets hemställan och biträda Andra Kammarens beslut, hvilket afser, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och på hvad sätt lättnader må kunna beredas enskilda jordägare uti de med laga skiften, hemmansklyfningar, ägostyckningar och jordafsöndringar förenade kostnader, samt snarast möjligt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill nämnda utredning må föranleda» — när jag yrkar bifall till detta, så är det därför, att i utskottets betänkande omnämndes, att, enligt hvad utskottet erfarit, inom kungl. landtmäteristyrelsen pågår utarbetning af förslag till ombildning af landtmäteriet äfvensom till förändring af landtmätarnes aföningsförhållanden i syfte att en del af skifteskostnaderna skola bestridas af statsverket, vid hvilket förhållande en skrifvelse från Riksdagen icke synes utskottet vara erfoderlig. Jag ber dock att få påvisa, att äfven om landtmätarnes löneförhållanden blifva reglerade och äfven om från statsverkets sida något bidrag skulle lämnas, så är dock en omständighet att taga i betraktande, hvilken väger ganska mycket i denna sak. I gamla tider hade, som bekant, hemmansindelningen en mycket stor betydelse. Det var hemmanen det ålåg att hålla soldater; en hel mängd andra onera utgick också efter hemmantal. Det var då viktigt, att hemmantalet var en bestämd enhet, och det gick icke för sig att godtyckligt ur hemmanet utbryta eller till detsamma lägga något område; detta fick ske först efter ordentlig landtmätning och laga skifte. Nu äro däremot, som bekant, andra förhållanden rådande. Hemmantalet betyder numera icke egentligen så synnerligen mycket, då så godt som alla pålagor utgå efter taxeringsvärdet. Således är i detta afseende nu en annan faktor rådande än förr. Med afseende å denna mycket betydande förändring vore det enligt min uppfattning icke ur vägen, att en skrifvelse, sådan som den af Andra Kammaren beslutade, afginge till Kungl. Maj:t, ty man kunde mycket väl tänka sig, att en sådan där godvillig omläggning af jorden skulle kunna få laglig stadfästelse utan dessa kostsamma skiften. Denna omständighet synes mig vara af den betydelse, att den bör i den föreliggande frågan spela in.

Ang. enskilda
jordägares
kostnader för
laga skiften
m. m.
(Forts.)

Nu säger utskottet, att det icke haft tid på sig att genomgå saken i dess helhet, och därför har utskottet funnit det vara enklast att afslå framställningen. Det synes mig emellertid, att motionärerna hafva i sin motion framhållit ganska många olägenheter, som äro tydliga och klara, och vidare har den utredning, som gjorts af Andra Kammarens utskott, icke varit så litet omfattande. Frågan är ur ekonomisk synpunkt af ganska stor räckvidd, och säkerligen skulle det för många orter i vårt land hafva betydelse, om en sådan utredning komme till stånd. Jag tror äfven, att denna utredning icke är så synnerligen lätt utan kräfver goda krafter, och därför torde någon motion, som går mera in i denna fråga, icke vara lätt att framställa, ty en enskild person kan icke göra det på rak arm.

Jag hemställer därför först till det ärade utskottet, som haft frågan om hand, om det icke kunde finna de skäl, som jag framhållit, äga den betydelse, att det ville låta sitt yrkande falla, och vidare ber jag, herr grefve och talman, att få till kammaren hemställa, att kammaren ville afslå utskottets hemställan och biträda det af Andra Kammaren godkända skrivelseförslaget, hvilket jag tog mig friheten nyss uppläsa.

Friherre Tamm: Det är otvifvelaktigt, såsom den siste ärade talaren anförde, att när storskifte gått öfver en trakt, så är det sedermera tillåtet för de olika delägarne inom byalagen att begära laga skifte. Motionären i fråga har anført de många olika anledningar, som förekomma till att landtmäteriförrättningar måste företagas. Han har därvid talat om ägostyckningar, han har talat om hemmansklyfning, och han har talat om åtskilliga andra anledningar till att de genom storskiftena uppkommande ofördelaktiga utplockningarna af ett hemmans ägor i en massa småbitar kunna vålla sådana svårigheter, att man nödgas begära någon handräckning af vederbörande för att få ordning uti hvad som förut varit ordnad. Han har bland annat anført, att det händer, att då en person gifter sig, han måste för att bruka sin hustrus jord förflytta sig på stora afstånd från sin bostad; och då denna jord sönderfaller i flera delar, kan förhållandet för honom blifva olidligt. Detta är en sak, som jag tror icke kunna på detta sätt afhjälpas genom lagstiftning.

När utskottet här har sagt, att utskottet åtminstone icke kan tillstyrka bifall till motionen i dess helhet eller till det beslut, hvarvid Andra Kammaren stannat, så rör detta de olika slag af landtmäteriförrättningar, som här äro i fråga. Det är emellertid egentligen de laga skiftena, som äro betungande; omkostnaderna för hemmansklyfning, för ägostyckning och för jordafsöndring äro åter i själfva verket så obetydliga, att det icke kan vara skäl, att Riksdagen hos Kungl. Maj:t gör någon framställning om att i dessa fall jordägarnes omkostnader skulle utaf statsverket till någon del bestridas.

Ehuru den ledamot af utskottet, som reserverat sig mot dess beslut, icke är här närvarande, anser jag mig skyldig att till behand-

ling upptaga det skäl, som gjort honom skiljaktig från utskottets hemställan. Detta har varit den hos honom mycket lifliga och starkt framträdande omsorgen för sträfvandena till bildande af »egna hem». För min del tror jag emellertid, att bildandet af egna hem alls icke har med den föreliggande frågan att göra, ty däraf föranledes ej några laga skiften. Och om kammaren behagar fasthålla, att det egentligen endast är vid laga skiften, som omkostnaderna kunna blifva så stora, att för staten kan blifva skäl att träda emellan, så torde kammaren finna, att utskottet verkligen haft skäl för sin afstyrkande hemställan.

Ang. enskilda jordägares kostnader för laga skiften m. m.
(Forts.)

Den förre ärade talaren ansåg det ej vara af någon betydelse, att inom landtmäteristyrelsen pågår en utredning ej blott af landtmätarnes aflöningsförhållanden utan äfven af frågan om bidrag från statsverket till skiftesdelägarna i vissa fall. Jo, mina herrar, denna sak är af mycket stor betydelse. Jag har varit i tillfälle att genom chefen för landtmäteristyrelsen erfarat, att förslag i ämnet inom kort är att från styrelsen förvänta. I detta fall finnes således ej fog för den fruktan, som vanligen gör sig gällande, att, om än en utredning ävägabragts i ett ämbetsverk, man därför ej kan vara förvissad om, att någon framställning i ämnet verkligen kommer till stånd.

Jag tror, att, då, enligt mig lämnade uppgifter, man har anledning att innan nästa riksdag vänta ett förslag på grund af omförmälda utredning, Första Kammaren kan med lugn besluta att i denna fråga ej aflåta någon skrifvelse till Kungl. Maj:t. Och jag tror, att det ej ens skulle vara rätt att aflåta en skrifvelse af den omfattning, som Andra Kammaren beslutit.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Friherre Klingspor: Jag kan fortfarande icke inse, att denna utredning inom landtmäteristyrelsen skulle behöfva utgöra hinder för att aflåta en skrifvelse i denna fråga. Såsom jag förut framhållit, händer ju ofta, att där finnes ett stycke jord, som ligger tämligen långt utom andra ägor, men som är fullt begränsadt och lätt att med ledning af karta utvisa. Det är väl då bra hårdt, att denna jordbit ej skall kunna försäljas annat än under de tunga former, som nu äro stadgade för utbrytning af jord från ett hemman. Då hemmans-talet, såsom redan påpekats, nu ej alls har samma betydelse som förr, synas mig tungt vägande skäl tala för ävägabringande af anordningar, hvarigenom ett jordstycke kan utbrytas utan så stora omkostnader, som nu äro därmed förenade, och lagfart dock beviljas. Jag tror, att därvidlag lättnader kunde införas till fördel för befolkningen i åtskilliga delar af landet.

Utskottets ärade ordförande sade, att denna sak ej hade någon betydelse för skapandet af egna hem. Jo, naturligtvis; ty om dylika för sig själfva liggande jordstycken kunna utbrytas och säljas utan så stora kostnader som nu, blir det lättare att köpa dem och att

Ang. enskilda
jordägares
kostnader för
laga skiften
m. m.
(Forts.)

bebygga dem. Det är så, man måste se saken; och det är på det sättet man måste uppmuntra till dylika ägodelningar.

Friherre Tamm: Jag trodde, att friherre Klingspor missade sig, då han i sitt första anförande sammanblandade lagfart och laga skifte; men, då han i sitt senare anförande å nyo upprepat talet om lagfart, ber jag att få upplysa, att lagfart och laga skifte äro skilda saker. Om jag vill köpa mig ett »eget hem», så inverkar på den saken ej det ringaste, att jag ej kan begära laga skifte — detta kan jag ej få i fråga om ägor, som förut undergått sådant skifte. »Egna hem» bildas väl vanligen på det sätt, att ett hemman uppdelas i små parceller, öfver hvilka karta upprättas; sedan försäljas dessa jordbitar, och köparne erhålla lagfart å dem. Däraf följer ej, att laga skifte skulle behövas, och för min del betviflar jag, att en dylik transaktion ens skulle kunna utgöra grund för begäran om laga skifte. Man har blott ganska obetydliga omkostnader för alla dessa små förrättningar, hvarom här talats, och man kan för öfrigt använda den mätning, den karta och den uppskattning af jorden, som vid laga skifte förelegat. Dessa de dyraste af alla förrättningar behöfva således ej tynga den, som vill ha en delning fastställd, och då här icke är fråga om lagfart, fasthåller jag vid yrkandet om bifall till utskottets hemställan.

Herr af Burén: Må det tillåtas mig att yttra något om min erfarenhet af denna fråga.

Till följd af indelningsverkets upphäfvande finnas en mängd från öfriga ägor aflägsna soldattorp, som jordägaren önskar sälja, men på grund af nu gällande stadganden möter det betydande svårigheter att få dem från hemmanen utbrutna.

Då jag nu af friherre Klingspor hör, att här just är fråga om att underlätta försäljningen af sådana lägenheter, ber jag att få understödja hans yrkande, det Första Kammaren måtte biträda den af Andra Kammaren beslutna skrifvelse i frågan.

Herr Annerstedt: Jag tror icke, att den af Andra Kammaren beslutade skrifvelse med begäran om utredning, »huruvida och på hvad sätt lättnader må kunna beredas enskilda jordägare uti de med laga skiften, hemmanskyfningar, ägostyckningar och jordafsöndringar förenade kostnader», åstadkommer något af hvad två föregående talare, friherre Klingspor och herr af Burén, åsyftat att vinna. Det är något helt annat, de önska. Om Första Kammaren biträder den af Andra Kammaren beslutna skrifvelse, följer däraf ingalunda, att Kungl. Maj:t skulle hafva anledning att verkställa de undersökningar, som dessa båda herrar anse önskvärda, nämligen huruvida det är möjligt att så ordna förhållandena inom Kopparbergs län och äfven i Norrland, att bestämmelserna i skiftesstadgan och skyldighet att ingå i skifte och därmed sammanhängande frågor blifva mindre be-

tungande för de enskilda skiftesdelägarne än nu är fallet i afseende å frågan om sådan skyldighet. Den af Andra Kammaren beslutna skrifvelse pekar nämligen tydligt därhän, att Kungl. Maj:t skulle för Riksdagen framlägga förslag om ökade utflyttningsbidrag och om ändrade grunder för landmätares aflönande m. m. Men däraf följa icke sådana bestämmelser, som dessa båda talare åstundat. Det är också alldeles naturligt, att, då Första Kammarens tillfälliga utskott haft endast fyra dagar på sig för ärendets behandling, de svåra och invecklade frågor, som dessa båda talare upptagit, omöjligt kunnat af utskottet ens i någon mån behandlas.

Under sådana förhållanden hemställer jag, om det kan vara skäl, att Första Kammaren biträder ett skrifvelseförslag, som ej medför hvad dessa båda talare vilja vinna. För öfrigt torde ej från Första Kammaren böra aflätas någon skrifvelse, då väl den första begäran bör vara att, innan skrifvelse beslutes, i ärendet åstadkommits den grundliga utredning, som enligt riksdagsordningen ovillkorligen skall föregå kamrarnes beslut.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende å föreliggande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle biträda Andra Kammarens i ämnet fattade beslut.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Upplästes och godkändes sammansatta banko- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 133, till Konungen, i anledning af dels Kungl. Maj:s propositioner n:is 67 a och 67 b med förslag till lag angående solidariska bankbolag m. m., dels ock åtskilliga i ämnet väckta motioner.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kamraren åtskildes kl. 8,36 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.